

Ion de Liviu Rebreanu

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Perioada interbelica este marcata de o deschidere nu numai economica si social-politica, ci si culturala. Este perioada marilor creatii epice, a infloriri dramaturgiei si a modernizarii liricii. Criticul E. Lovinescu militeaza - prin activitatea cenaclului si revistei Sburatorul - pentru sincronizarea literaturii romane cu literatura europeana si sustine tinerii scriitori, printre care si Liviu Rebreanu.

Cele doua directii majore din proza romana interbelica sunt realismul si modernismul. Romanul realist (Nicolae Manolescu suprapune partial peste ceta romanul doric, vizand in special perspectiva narativa) are ca modele literatura europeana scriitori precum H. de Balzac, Stendhal, Flaubert, Ch. Dickens, L. Tolstoi s.a., iar ca reprezentanti in literatura romana: N. Filimon, D. Zamfirescu, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, G. Calinescu (si in literatura postbelica - M. Preda, P. Dumitriu, Ct. Toiu s.a.). Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie. Romanul Ion a aparut in 1920 si este un roman realist cu accente sociale si elemente de modernitate datorate naratorului obiectiv. S-a spus despre Ion ca este "cea mai puternica creatiune obiectiva a literaturii romane" (E. Lovinescu).

Romanul este rezultatul unei indelungate activitati nuvelistice (a publicat patru volume de nuvele pana la Ion) si este opera de fictiune cu pornire din cateva evenimente reale (dupa marturisirile scriitorului).

Titlul romanului contine numele protagonistului (reprezentativ pentru o categorie sociala: taranimea), dar destinul lui Ion nu este singurul urmarit in carte. Tema este viata satului transilvanean la inceputul secolului al XX-lea, romanul constituindu-se intr-o veritabila monografie a acestei zone.

Structurat in doua mari parti - "Glasul pamantului" si "Glasul iubirii", care sugereaza temele centrale si evoca transformarile prin care va trece Ion - are treisprezece capitole si urmareste doua linii epice. Prima linie dezvolta problemele sociale ale taranimii, legate de problema posesiunii pamantului, iar a doua linie prezinta intelectualitatea satului (destinul familiei Herdelea), aducand la lumina imaginea altor categorii sociale: invatatori, avocati, preoti, notari etc.

La nivel compozitional, se poate observa constructia monumentala data de amploarea actiunilor, de numarul mare de personaje si prezentarea destinului lor, de numeroasele detalii care compun o lume fictionala impresionanta prin sugestia realitatii. Alte elemente de compozitie sunt circularitatea romanului (incepe si se sfarseste cu imaginea drumului care intra si iese din satul Pripas; aceeasi tehnica o regasim in Rascoala sau Padurea spanzuratilor) si anumite simetrii compozitionale (simetriei tematice - glasul pamantului si glasul iubirii - i se adauga si motive precum hora, nunta, moartea, regasite in cele doua parti).

-Trasaturi specifice-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Cu romanul Ion, Rebreanu impune formula realismului obiectiv, reluata si in lucrarile ulterioare (Rascoala, Gorila). Noutatea pe care o aduce consta in distantarea naratorului de actiune si personaje, pe care nu le mai ghideaza direct, cum facea N. Filimon sau indirect, prin intermediar (de obicei, gura satului), fapt evident la Slavici, ci le regizeaza din umbra, dand impresia de impersonalitate (spunem impresia, pentru ca in fictiune, obiectivitatea totala este o utopie). Faptul ca Ion moare la sfarsitul romanului nu este o decizie a autorului, dispus sa-si pedepseasca personajele care au gresit, ci este o actiune independenta de etica autorului, o urmare directa a faptelor personajului. Exista, totusi, in roman o voce - a Savistei - care se suprapune peste ceea ce era la Slavici gura satului, actionand ca o componenta morala pe firul evenimentelor.

Obiectivitatea, echivalentul impartialitatii narative este, poate, cel mai bine reliefata in fragmentul sinuciderii Anei, unde prezentarea sobra, rece, aproape naturalista a infricosatoarei scene contrasteaza cu tragismul faptului in sine. Mergand pe strada asemenea unei naluci, obsedata de gandul mortii, Ana pare absenta din realitatea satului, macinata numai de ecourile din mintea ei. Gesturile pregatitoare au naturaletea unei activitati cotidiene, stridenta sunetelor din jur (poarta scartaie, Ion ciopleste si hacaie de cate ori izbeste cu toporul, Zenobia isi ocareste nora), indiferenta celor din familie sunt in antiteza cu neobisnuita liniste care se aterne peste Ana. Imaginile spanzuratului Avrum si a lui Moarcas revin obsedant: "Incet, tacticos, isi scoase naframa si o puse pe parul ce despartea pe Joiana de Dumana. Se duse apoi furioasa sub streangul care-i venea pana la ochi. (...) Se cazni mult sa-si potriveasca funia pe gatul gol, tinand cu o mana streangul si cu cealalta latul. (...) Simti o gadilitura incat trebui sa caste gura si ochii. Deodata ii trecu prin minte ca acum are sa moara, se ingrozi si vru sa se intinda sa atinga pamantul, sa fuga de moarte. (...) Pe urma toate se incalcira... Ochii holbati nu mai vedeau nimic. Doar limba crestea mereu, sfidatoare si batjocoritoare, ca o razbunare pentru tacerea la care a fost osandita toata viata... Joiana, nemaisimtind nici o miscare, intoarse capul si se uita nedumerita. (...) si fiindca Ana ramase teapana, Joiana isi infunda limba verzuie, apasat, intai intr-o nara, apoi in cealalta si porni sa rumege domol, plictisita..."

Naratorul romanului realist este omniscient si omniprezent (dand impresia unei perspective demiurgice asupra lumii fictionale; el stie tot, inclusiv gandurile si sentimentele personajelor sale). Nararea evenimentelor se face la persoana a III-a, de o voce care nu este nici autor, nici personaj. Focalizarea este zero, furnizand cititorului numeroase informatii (tocmai datorita omniscientei si ubicuitatii naratorului) si oferind o imagine panoramica. Constructia romanului este rationalista, deductiva, iar perspectiva narativa este unica. Alte elemente ale prozei realiste sunt previzibilitatea si posibilitatea unor anticipari: astfel, sinuciderea Anei este anticipata de spanzurarea lui Avrum si de moartea lui Dumitru Moarcas (imaginea lor persista in mintea Anei, sugerand tragicul eveniment care urmeaza), asa cum este previzibil si sfarsitul lui Ion, grabit de patima pentru Florica. In privinta personajelor, sunt preferate tipurile si caracterele: Ion este tipul arivistului, Vasile Baciuc este avarul, Ana (si Florica, intr-o masura) reprezinta tipul victimei s.a.m.d. Evenimentele se desfasoara in ordine cronologica, iar anumite personaje sunt urmarite in evolutie: Ion, Titu, Laura...

Exista cateva elemente in roman semnificative pentru derularea ulterioara a actiunii: incipitul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

descrie drumul care ne va introduce in miezul evenimentelor (delimitand, spune N. Manolescu, lumea reala de cea fictionala; acelasi fenomen se gaseste in final, cand parasim fictiunea); hora este esentiala pentru ca anunta direct conflictele din roman si prezinta diferentele sociale; planul taranimii alterneaza cu planul intelectualitatii satului si targului, creand impresia de cuprindere a complexitatii vietii.

-Caracterizarea personajelor-

Figura centrala a cartii este Ion, inasa statutul sau nu poate fi redus simplu la tipul arivistului, ci trebuie pus in relatie cu imprejurarile sociale si economice care ii determina actiunile. Ion se simte indreptatit sa detina pamant, pentru ca este harnic, istet, energic si, in plus, familia sa avusese o bucata de pamant, vanduta treptat de Glanetasu. Vina lui Ion nu este ca isi doreste atat de mult acest lucru, ci consta in modul in care il obtine; o seduce pe Ana pentru a-l convinge pe Vasile Baci sa-i dea pamanturile.

Faptul ca Ion asculta de "glasul pamantului" in prima parte este firesc intr-o lume in care doar detinerea acestuia determina demnitatea sociala a individului. Impartirea in bogati si saraci este evidenta din primele randuri ale cartii: casele bogatilor sunt randuite intr-o parte si in cealalta ale saracilor, la hora, cei instariti stau grupati de-o parte, iar Alexandru Glanetasu sta "ca un caine la usa bucatariei", neindraznind sa se amestece in vorba cu ei. In aceste conditii, sansele lui Ion de a-si vedea visurile implinite sunt minime, si nici una dintre calitatile sale nu mai conteaza.

Situatia lui Ion nu este unica. Florica, desi cea mai frumoasa fata din sat, nu este curtata de nimeni, pentru ca nu are zestre. Casatoria din rationamente economice se realizeaza si in familia Herdelea - Laura, indragostita de Aurel, se va casatori cu Pinte care nu-i pretinde zestre (spre deosebire de Ion, casnicia lor va fi una reusita, pentru ca Laura ajunge sa-si iubeasca si sa-si respecte sotul).

Asadar, nu obsesia de a avea pamant i se reproseaza lui Ion, ci violenta cu care se impune in fata Anei si a lui Vasile Baci. El incearca sa-si depaseasca umila conditie la care soarta il obliga si, de aceea, nu poate fi redus la statutul de simplu arivist sau de "bruta, careia siretenia ii tine loc de desteptaciune" (G. Calinescu). Actiunile sale trebuie judecate prin raportare la mediul in care traieste: in lumea satului, a avea pamant (pamant, nu bani, avere) inseamna a avea demnitate, pozitie sociala, libertate de exprimare si actiune, trai decent.

Ana reprezinta pentru Ion singura posibilitate de a-si implini dorinta. Ea nu corespunde canoanelor fizice - "„tare-i slabuta si uratica, saraca de ea!..." isi zice in sine Ion, privind-o; "se legana in mers ca o trestie bolnavicioasa, fara vlagă, slabanoaga". Dar imaginea ei este mereu asociata cu imaginea pamanturilor; "Ma molesesc ca o baba neroada. Parca n-as mai fi in stare sa ma scutur de calicie... Las' ca-i buna Anuta!". Ea isi consuma destinul de victima (in societatea traditional patriarhala, femeia este privita ca un bun de schimb), penduland intre cei doi barbati care ii decid soarta - tatal ei si Ion. Viata Anei nu reprezinta decat un sir lung de umilinte, batai, suferinte, iar sinuciderea ei apare ca o consecinta fireasca; fiind anticipata, dupa cum am vazut, de alte morti.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

si Florica este tot o victima a lumii in care traieste, pentru ca neavand pamant, ea se multumeste sa se casatoreasca in final cu George, care o doreste tocmai pentru a se razbuna pe Ion.

De cealalta parte a romanului, urmarim destinul familiei Herdelea, unde exista acelasi tip de probleme - grija zilei de maine si inchistarea intr-o viata lipsita de perspective. Daca in cazul lui Ion accentul cade pe instinctul posesiunii pamantului, pentru invatatorul Herdelea grija o reprezinta pastrarea locului de munca, iar pentru Titu esentiala este identificarea unui ideal (chiar daca acesta ramane intotdeauna la suprafata lucrurilor).

-Stil. Limbaj.-

Continuand parca ideea impartialitatii, a obiectivitatii narative, limbajul este aspru, denotativ, precis, in sprijinul anticalofiliei al carei adept era si Rebreanu. Desi pastreaza o anumita sobrietate, stilul nu este lipsit de elemente stilistice, preferata fiind comparatia. Senzatiile auditive completeaza vizualul incarcat de duritate si grotesc: "Cerul era senin-sticla. Cateva stele mari clipeau aprig luptand cu intunericul care navalea zadarnic sa le stinga, caci mereu se aprindeau mai multe, ca niste scantei imprastiate de un vant naprasnic. Din urma Padurea Domneasca vajaia inabusit, parca si-ar fi stapanit mania (...); "George izbi a doua oara. Sapa vajai in aer. Apoi un parait surd, urmat de un zgomot nabusit ca si cand se pravale un sac plin (...) Oracaitul broastelor reincepu brusc, speriat, amenintator, ca o vaicareala valtorita in vazduh de vantul ce sufla mereu mai manios si mai intepat."